

การวิเคราะห์แนวโน้มของความยากจนในเมืองและชนบทระหว่างปี ๒๕๑๑/๑๒ และ ๒๕๑๔/๑๕

นางสาว สุภาวดี กอคำรงค์

005987

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษิตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาเศรษฐศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๒๓

An Analysis of Trends in Urban and Rural Poverty Between
1968/69 and 1975/76

Miss Supavadee Kordumrong

A Thesis Submitted in Partial Fulfilment of the Requirement

for the Degree of Master of Economics

Department of Economics

Graduate School

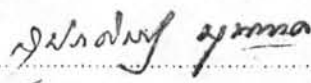
Chulalongkorn University

1980

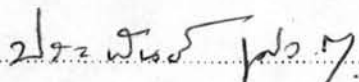
หัวข้อวิทยานิพนธ์   การวิเคราะห์แนวโน้มของความยากจนในเมืองและชนบทระหว่าง
ปี ๒๕๑๑/๑๒ และ ๒๕๑๘/๑๙
โดย   นางสาว สุภาวดี กอคำรงค์
ภาควิชา   เศรษฐศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา   อาจารย์ ชวัญใจ สมิต

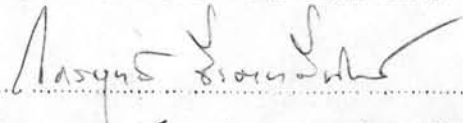

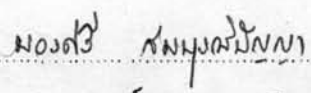
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

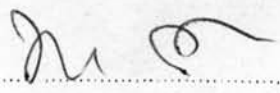
 ..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประคิษฐ์ บุนนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

 ..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประพันธ์ เสวตนัท)

 ..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ไกรยuth ชีรตยาคีนัท)

 ..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บวรศรี สมบูรณ์บุญญา)

 ..... กรรมการ
(อาจารย์ ชวัญใจ สมิต)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์   การวิเคราะห์แนวโน้มของความยากจนในเมืองและชนบท
ระหว่างปี ๒๕๑๑/๑๒ และ ๒๕๑๘/๑๙

ชื่อนิสิต   นางสาว สุภาวดี กอคำรงค์

อาจารย์ที่ปรึกษา   อาจารย์ ชวัญใจ สมิต

ภาควิชา   เศรษฐศาสตร์

ปีการศึกษา   ๒๕๑๓

บทคัดย่อ

ในปัจจุบันนี้รัฐบาลได้พิจารณาเห็นว่า ความเหลื่อมล้ำในฐานะทาง เศรษฐกิจ ระหว่างภาคต่าง ๆ ของประเทศ และระหว่างกลุ่มชนในภาคได้เพิ่มมากขึ้น รัฐบาลจึงมีความจำเป็นจะต้องวางมาตรการและปรับปรุงนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหานี้และเพื่อเป็นการเสริมสร้างความเป็นธรรมในสังคมให้เกิดขึ้นด้วย

ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้ทำการศึกษารอบคอบถึงโครงสร้างของประชากรกับความยากจน ลักษณะองค์ประกอบของครัวเรือน ตลอดจนวิธีการวัดความยากจนโดยกำหนดเส้น แสดงความยากจน โดยถือหลักการด้านความเพียงพอของร่างกายเกี่ยวกับอาหารและสิ่งจำเป็นอื่น ๆ เป็นเกณฑ์

ในการวิจัยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมปี ๒๕๑๑/๑๒ และปี ๒๕๑๘/๑๙ ทางด้านรายได้มาทำการศึกษาวิเคราะห์ซึ่งข้อมูลเหล่านี้แยกเป็นเขตเมืองและเขตชนบทของภาคต่าง ๆ คือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร

ผลของการวิจัยครั้งนี้ปรากฏว่า แนวโน้มความยากจนพิจารณาจากดัชนีความยากจน มีสภาวะที่ดีขึ้น ทั้งในเขตชนบทของทุกภาคและเขตเมืองของ เกือบทุกภาค ยกเว้นเขตเมืองภาคเหนือที่มีภาวะความจนร้ายแรงขึ้นกว่าเดิม

แต่ในชนบท ภาวะความจนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นกว่าในเมือง เสียอีก อัตราส่วนคนจนลดลงมาก ซึ่งถ้าพิจารณาพร้อมกับดัชนีตัวอื่น ๆ คือ Poverty Gap และ ค่า Gini Coefficient ระหว่างกลุ่มคนจน ทำให้ค่าดัชนีความยากจนที่ไ้มีค่าลดลง ยิ่งขึ้น โดยการเปรียบเทียบปี ๒๕๑๒ และปี ๒๕๑๔ ซึ่งการที่เขตชนบทมีการเปลี่ยนแปลง มากกว่าเขตเมือง อาจเป็นผลของการโยกย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมือง หรือผลของการคำนวณ ดัชนีความยากจนซึ่งเป็นการคำนวณโดยอาศัยการหาเส้นแสดงความยากจนและค่า scale ในการปรับคำนวณสมาชิกในครัวเรือนให้เป็นจำนวน equivalent adult ซึ่งผิดพลาด ไม่เป็นไปตามสมมติฐานได้ทุก ๆ ขั้นตอนของการคำนวณ

ดังนั้นการศึกษาเรื่องความยากจนยัง เปิดโอกาสให้นักวิจัยอื่น ๆ หามาพิจารณา สาเหตุความยากจน และวิธีการขจัดความยากจน และการคำนวณวิธีการวัดความยากจน ให้ละเอียดต่อไปในอนาคต.

Thesis Title   An Analysis of Trends in Urban and Rural
                         Poverty Between 1968/69 and 1975/76

Name   Miss Supavadee Kordumrong

Thesis Adviser   Mrs. Khunchai Smith

Department   Economic

Academic Year   1979

ABSTRACT

The Government has realized that the problem of social and economic disparities between different regions and various groups of people within the country is very acute and serious. More effort should be taken to slow down and at the same time to solve this problem of income disparities in order to create a more equitable distribution pattern of benefit to various income group of people.

This thesis covers a broad study on the population structure and their standard of living by looking into the pattern of each income group within each different locality of the country. It should be noted here that the poverty line often referred to within the study has been estimated basing on the nutritional adequacy and other necessity.

Data and statistical information used within this study are mainly derived from the 1968-69 and 1975-76 Socio-Economic Survey which has been conducted by NSO with the

scope of study covered every region through out the whole country.

Considering from the poverty index, it is likely to conclude that there is a good tendency for improvement the living standard of the poverty group in the rural area comparing with there who lived in the urban area except for the urban area in the northern region of the country.

The incidence of poverty of the rural area is gradually decreasing. Taking into account the incidence of poverty, Gini Coefficient among the poor and poverty gap, it is found out that the poverty index is lower in 1976 compared with 1969.

One of the major factors which lead to the decrease of this poverty index is the intown migration of the rural poverty group. There is another possibility however that this decrease might due to the conceptual difference used in the analysis.

Since this thesis has been arrived at a broad study on the Poor, it still has rooms open for more indept study at more specific issue within this area. It should be suggested that addition attention and effort should be given by all agencies to encourage and stepping more study in this field.

กิตติกรรมประกาศ

ในการเขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "วิเคราะห์แนวโน้มความยากจนระหว่างเมืองและชนบทระหว่างปี ๒๕๑๑/๑๒ และ ๒๕๑๘/๑๙" ผู้เขียนมีความมุ่งหมายที่จะศึกษาถึงความยากจนในช่วงเวลา ๒ ช่วงเปรียบเทียบกัน ผลของแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปโดยศึกษาจากวิธีการวัดความยากจน เป็นแนวทางในการหาวิธีการต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาคความยากจนนั้นต่อไป และเป็นการช่วยรัฐบาลให้ดำเนินการแก้ไขปัญหานั้นให้ถูกต้องตรงเป้าหมายยิ่งขึ้น

ผู้เขียนใคร่ขอแสดงความขอบคุณต่อ อาจารย์ ชวัญใจ สมิทธิ อาจารย์ที่ปรึกษา และควบคุมการวิจัย รองศาสตราจารย์ ดร. ไกรยุทธ ชีรยาศินันท์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม และกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์อย่างสูงยิ่ง ที่ได้กรุณาเอาใจใส่ในการให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ และตรวจทานแก้ไข ตลอดระยะเวลาที่ทำการวิจัย นอกจากนี้ผู้เขียนใคร่ขอแสดงความขอบคุณเป็นอย่างสูงต่อ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประพันธ์ เสวตพันธ์ ในฐานะประธานกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บวรศรี สมบูรณ์ปัญญา กรรมการตรวจวิทยานิพนธ์ ที่ช่วยให้คำแนะนำตรวจแก้ไขข้อบกพร่องในวิทยานิพนธ์เล่มนี้

ผู้เขียนจะเว้นเสียมิได้ที่จะแสดงความขอบคุณต่อ เจ้าหน้าที่ของศูนย์ประมวลผลค้ายเครื่องจักรกลแห่งประเทศไทย สำนักงานสถิติแห่งชาติ คุณพิชัย ไสยสมบัติ หัวหน้าฝ่ายบริการภายใน และคุณประสิทธิ์ นิลวัชรมนตรี เจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาและอบรมคอมพิวเตอร์ ที่กรุณาให้ความสะดวก ในค่าน้ำขอมูลและการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ของสำนักงานฯ

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนขอขอบคุณต่อเพื่อน ๆ ที่ให้ความช่วยเหลือทั้งกำลังกายและกำลังใจแก่ผู้เขียน.

สุภาวดี กอดำรงค์

๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๓

รายการตารางประกอบ

ตารางที่	หน้า
๒.๑ ตารางแสดง Equivalent Consumption scale, By Age Groups	๑๘
๓.๑ ตารางแสดงค่าใช้จ่ายในการซื้ออาหารประเภทต่าง ๆ เพื่อสนองความ ต้องการแคลอรีขั้นต่ำในช่วงเวลา ๑ ปี กิจราทาเดือนเมษายน ๒๕๑๗	๒๐
๓.๒ ตารางแสดงค่าใช้จ่ายทั่วไปนอกเหนือจากการซื้ออาหารต่อหัวต่อเดือน ของประชาชนในกรุงเทพมหานครและภาคต่าง ๆ หลังจากการปรับด้วย ดัชนีราคาของปี ๒๕๑๗	๒๒
๓.๓ ตารางแสดงค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพต่อหัวต่อเดือน	๒๓
๓.๔ ตารางแสดงดัชนีราคาผู้บริโภค (ดัชนีรวม) (ปี ๒๕๐๘ = ๑๐๐)	๒๔
๓.๕ ตารางแสดงดัชนีราคาผู้บริโภค (ดัชนีรวม) (ปี ๒๕๑๗ = ๑๐๐)	๒๕
๓.๖ ตารางแสดงค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพต่อหัวต่อเดือนที่ปรับดัชนีราคาแล้ว	๒๕
๔.๑ ตารางแสดงอัตราส่วนครัวเรือนจนในภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย ปี ๒๕๑๒ และปี ๒๕๑๘	๓๓
๔.๒ ตารางแสดงอัตราส่วนครัวเรือนจนแยกตามเขตเมืองและเขตชนบท ของภาคต่าง ๆ ปี ๒๕๑๒ และปี ๒๕๑๘	๓๑
๔.๓ ตารางแสดงอัตราส่วนครัวเรือนจนในภาคต่าง ๆ แยกตามประเภท ของครัวเรือนปี ๒๕๑๘ - ๑๘	๓๓
๔.๔ ตารางแสดงอัตราส่วนครัวเรือนจนในภาคต่าง ๆ แยกตามเชื้อชาติ ของคนในครัวเรือนปี ๒๕๑๘ - ๑๘	๓๔
๔.๕ ตารางแสดงอัตราส่วนครัวเรือนจนในภาคต่าง ๆ จำแนกตามขนาด ของครัวเรือน ปี ๒๕๑๘ - ๑๘	๓๕
๔.๖ ตารางแสดงอัตราส่วนครัวเรือนจนในภาคต่าง ๆ จำแนกตามสถานะ ทางเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือน ปี ๒๕๑๘ - ๑๘	๓๗

ตารางที่	หน้า
๕.๑	ตารางแสดงค่าดัชนีความยากจนในเขตเมืองและเขตชนบท ปี ๒๕๑๑/๑๒ และปี ๒๕๑๘/๑๙ ..... ๘๑
๕.๒	ตารางแสดงส่วนประกอบของดัชนีความยากจน ๓ รูปแบบในเขตเมือง ของภาคต่าง ๆ ปี ๒๕๑๑/๑๒ และปี ๒๕๑๘/๑๙ ..... ๘๒
๕.๓	ตารางแสดงส่วนประกอบของดัชนีความยากจน ๓ รูปแบบในเขตชนบท ของภาคต่าง ๆ ปี ๒๕๑๑/๑๒ และปี ๒๕๑๘/๑๙ ..... ๘๖

ภาคผนวก

ตารางที่	หน้า
๑ ตารางแสดงการคำนวณหาค่า Gini Coefficient ระหว่าง กลุ่มคนจนและค่าดัชนีความจนของ เขตเมืองภาคเหนือปี ๒๕๑๑/๑๒	๖๑
๒ ตารางแสดงการคำนวณหาค่า Gini Coefficient ระหว่าง กลุ่มคนจนและค่าดัชนีความจนของ เขตชนบทภาคเหนือปี ๒๕๑๑/๑๒	๖๒
๓ ตารางแสดงการคำนวณหาค่า Gini Coefficient ระหว่าง กลุ่มคนจนและค่าดัชนีความจนของ เขตเมืองภาคกลางปี ๒๕๑๑/๑๒	๖๓
๔ ตารางแสดงการคำนวณหาค่า Gini Coefficient ระหว่าง กลุ่มคนจนและค่าดัชนีความจนของ เขตชนบทภาคกลางปี ๒๕๑๑/๑๒	๖๔
๕ ตารางแสดงการคำนวณหาค่า Gini Coefficient ระหว่าง กลุ่มคนจนและค่าดัชนีความจนของ เขตเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี ๒๕๑๑/๑๒	๖๕
๖ ตารางแสดงการคำนวณหาค่า Gini Coefficient ระหว่าง กลุ่มคนจนและค่าดัชนีความจนของ เขตชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี ๒๕๑๑/๑๒	๖๖
๗ ตารางแสดงการคำนวณหาค่า Gini Coefficient ระหว่าง กลุ่มคนจนและค่าดัชนีความจนของ เขตเมืองภาคใต้ปี ๒๕๑๑/๑๒	๖๗
๘ ตารางแสดงการคำนวณหาค่า Gini Coefficient ระหว่าง กลุ่มคนจนและค่าดัชนีความจนของ เขตชนบทภาคใต้ปี ๒๕๑๑/๑๒	๖๘
๙ ตารางแสดงการคำนวณหาค่า Gini Coefficient ระหว่าง กลุ่มคนจนและค่าดัชนีความจนของ เขตเมืองกรุงเทพมหานคร ปี ๒๕๑๑/๑๒	๖๙

ตารางที่

หน้า

๑๐ ตารางแสดงการคำนวณหาค่า Gini Coefficient ระหว่าง
 กลุ่มคนจนและค่าดัชนีความจนของ เขตชนบทกรุงเทพมหานคร
 ปี ๒๕๑๑/๑๒ ..... ๗๐

๑๑ ตารางแสดงการคำนวณหาค่า Gini Coefficient ระหว่าง
 กลุ่มคนจนและค่าดัชนีความจนของ เขตเมืองภาคเหนือปี ๒๕๑๘/๑๙ ..... ๗๑

๑๒ ตารางแสดงการคำนวณหาค่า Gini Coefficient ระหว่าง
 กลุ่มคนจนและค่าดัชนีความจนของ เขตชนบทภาคเหนือปี ๒๕๑๘/๑๙ ..... ๗๒

๑๓ ตารางแสดงการคำนวณหาค่า Gini Coefficient ระหว่าง
 กลุ่มคนจนและค่าดัชนีความจนของ เขตเมืองภาคกลางปี ๒๕๑๘/๑๙ ..... ๗๓

๑๔ ตารางแสดงการคำนวณหาค่า Gini Coefficient ระหว่าง
 กลุ่มคนจนและค่าดัชนีความจนของ เขตชนบทภาคกลางปี ๒๕๑๘/๑๙ ..... ๗๔

๑๕ ตารางแสดงการคำนวณหาค่า Gini Coefficient ระหว่าง
 กลุ่มคนจนและค่าดัชนีความจนของ เขตเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
 ปี ๒๕๑๘/๑๙ ..... ๗๕

๑๖ ตารางแสดงการคำนวณหาค่า Gini Coefficient ระหว่าง
 กลุ่มคนจนและค่าดัชนีความจนของ เขตชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
 ปี ๒๕๑๘/๑๙ ..... ๗๖

๑๗ ตารางแสดงการคำนวณหาค่า Gini Coefficient ระหว่าง
 กลุ่มคนจนและค่าดัชนีความจนของ เขตเมืองภาคใต้ปี ๒๕๑๘/๑๙ ..... ๗๗

๑๘ ตารางแสดงการคำนวณหาค่า Gini Coefficient ระหว่าง
 กลุ่มคนจนและค่าดัชนีความจนของ เขตชนบทภาคใต้ปี ๒๕๑๘/๑๙ ..... ๗๘

๑๙ ตารางแสดงการคำนวณหาค่า Gini Coefficient ระหว่าง
 กลุ่มคนจนและค่าดัชนีความจนของ เขตเมืองกรุงเทพมหานครปี ๒๕๑๘/๑๙ ..... ๗๙

๒๐ ตารางแสดงการคำนวณหาค่า Gini Coefficient ระหว่าง
 กลุ่มคนจนและค่าดัชนีความจนของ เขตชนบทกรุงเทพมหานครปี ๒๕๑๘/๑๙ ..... ๘๐

รายการรูปประกอบ

รูปประกอบ

หน้า

๕.๑

รูปประกอบแสดงค่า Poverty Gap ๕๐

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ช
รายการตารางประกอบ	ฅ
รายการตารางประกอบ (ภาคผนวก)	ฉ
รายการรูปประกอบ	ค
บทที่	
๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ การศึกษาและวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๒
๑.๓ วัตถุประสงค์ของการศึกษา	๓
๑.๔ ขอบเขตของการศึกษา	๔
๑.๕ วิธีการศึกษา	๔
๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา	๕
๒ ขอบเขตความหมายของความยากจนและปัญหาที่เกี่ยวข้อง	๖
๒.๑ ความหมายของความยากจนในรูปแบบของความเพียงพอของ ร่างกายเกี่ยวกับอาหารและสิ่งจำเป็นอื่น ๆ	๖
๒.๑.๑ การใช้หลักการค้าโลกวิชาการ เป็นหลัก	๗
๒.๑.๒ การใช้แบบแผนการบริโภครจริง เป็นหลัก	๘
๒.๒ การปรับมาตรฐานการยังชีพด้วยระดับราคา	๑๐
๒.๓ ปัญหาของบรรทัดฐานในการวัดความยากจนพิจารณาจากรายได้ และรายจ่าย	๑๐
๒.๔ การกำหนดมาตรฐานความเป็นอยู่เดียวกันของครัวเรือนที่มี องค์ประกอบต่างกัน	๑๒

บทที่

๓	ข้อมูลและวิธีการวัดความยากจน	๑๕
๓.๑	ข้อมูลในการศึกษา	๑๕
๓.๑.๑	ลักษณะของข้อมูล	๑๕
๓.๑.๒	ข้อจำกัดของข้อมูล	๑๖
๓.๒	วิธีการศึกษา	๑๗
๓.๒.๑	วิธีการศึกษาที่จะนำมาใช้เป็นการวัดเส้นแสดงความยากจน จากวิธีการวัดของ ดร. ไตรรงค์ สุวรรณคีรี เป็นเกณฑ์	๑๗
๓.๒.๒	การปรับรายได้ของครัวเรือนให้เป็นรายได้ต่อหัวต่อเดือน	๒๒
๓.๒.๓	การพิจารณาความไม่เสมอภาคในกลุ่มคนจนโดยศึกษาจาก ดัชนีความยากจน	๒๔
๔	โครงสร้างประชากรกับความยากจน	๒๕
๔.๑	อัตราส่วนครัวเรือนจนระหว่าง เมืองและชนบทของภาคต่าง ๆ ปี ๒๕๑๒ และ ๒๕๑๕	๒๕
๔.๒	ประเภทของครัวเรือนกับความยากจน	๓๒
๔.๓	เชื้อชาติของชนในครัวเรือนกับความยากจน	๓๔
๔.๔	ขนาดของครัวเรือนกับความยากจน	๓๕
๔.๕	สถานะทางเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนกับความยากจน	๓๖
๕	แนวโน้มความยากจนระหว่าง เมืองและชนบทในปี ๒๕๑๒ - ๒๕๑๕ พิจารณาจากดัชนีความยากจน	๓๘
๖	บทสรุปและเสนอแนะ	๕๑
๖.๑	สรุปแนวโน้มความยากจนในเมืองและชนบทระหว่างปี ๒๕๑๒ และปี ๒๕๑๕	๕๑

บทที่

๒.๒ ข้อเสนอนะ	๕๒
บรรณานุกรม	๕๓
ภาคผนวก ก.	๕๗
ภาคผนวก ข.	๖๐
ประวัติผู้ศึกษา	๘๐